

Sumar executiv

Al treilea Raport de Evaluare este al cincilea și ultimul livrabil realizat în cadrul contractului **“Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Competitivitate 2014-2020, Lotul 1: Evaluarea intervențiilor POC în domeniul cercetării dezvoltării inovării”** încheiat între Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene și asocieria formată din Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale (Lider) și S.C. ERNST&YOUNG SRL (Asociat), contract derulat în cadrul proiectului **“Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Competitivitate 2014-2020”**. Raportul prezintă concluziile aferente celui de-al treilea exercițiu de evaluare realizat în perioada noiembrie 2022 - august 2023 privind intervențiile finanțate prin POC 2014-2020 destinate cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor.

Intervențiile dedicate cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării contribuie direct la implementarea Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020 și susțin Acordul de Parteneriat 2014-2020, în special prin contribuția directă la realizarea obiectivului- Dezvoltarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării.

Obiectivele specifice ale POC destinate cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării ce au reprezentat, de altfel, și temele de evaluare (TE) ale prezentului raport, sunt:

- Creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate (tema de evaluare TE1)
- Creșterea implicării în cercetarea la nivelul Uniunii Europene (tema de evaluare TE2)
- Creșterea investițiilor private în CDI (tema de evaluare TE3)
- Creșterea transferului de cunoștințe, tehnologie și personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat (tema de evaluare TE4)

Metodologia de evaluare a utilizat un set amplu de instrumente și tipuri de analize. Evaluarea contrafactuală de impact realizată a adus valoare adăugată constatărilor și concluziilor emise, reprezentând un exercițiu important la nivel național, din perspectiva metodologiei complexe aplicate în vederea evidențierii impactului Programului Operațional, dar și a durabilității acestuia.

Rezultatele obținute în actualul raport de evaluare au avut la bază teoria schimbării reconstruită în cel de al doilea raport de evaluare. Teoria schimbării reconstruită s-a bazat pe o abordare care a urmărit mai bine modul în care intervențiile contribuie la obținerea de rezultate directe, imediate, intermediare și pe termen lung. Totodată, metodologia revizuită din acest al treilea exercițiu de evaluare a încorporat explorarea impacturilor cauzale eterogene pentru tema de evaluare 3 și testarea empirică a metodei diferențe-in-diferențe la nivel regional pentru toate cele patru teme de evaluare. În estimarea impacturilor cauzale eterogene, au fost luate în considerare diferite caracteristici precum sectorul de activitate al companiei (Agricultură, Industrie, Construcții, Servicii), dimensiunea firmei (microîntreprinderi, firme mici și mijlocii), tipul de instrument (proiect de tip C și D, proiect tehnologic inovativ în funcție de anul de intervenție), dar și domeniul de specializare inteligentă (Bioeconomie; Tehnologia Informației și Comunicațiilor, Spațiu și securitate; Energie, mediu și schimbări climatice; Eco-nanotehnologie și materiale avansate; Sănătate).

Pentru a evita prezența efectelor de propagare (spillover) și contaminările tratamentului (efectul tratamentului se poate răspândi și asupra unităților netratate) care pot fi importante și pot afecta concluziile evaluării contrafactice, a fost implementată evaluarea contrafactuală la nivel regional, în care, utilizând date agregate geografic la nivel de indicatori de rezultate și de intensități ale sprijinului, se explorează ce parte din modificarea indicatorului de rezultat relevant este probabil a fi cauzată de intervențiile POC care fac obiectul investigației și ce parte este cauzată, în schimb, de schimbarea spontană. Totodată, în cadrul

UNIUNEA EUROPEANĂ

acestui exercițiu de evaluare, s-a estimat impactul cumulativ al intensității intervențiilor POC specifice diferitelor obiective asupra indicatorilor analizați.

Limitele orizontale ale evaluării țin de numărul redus de proiecte finalizate până în luna martie 2023, data la care au fost transmise informațiile din baza de date MySMIS. Deși data până la care s-a colectat informația este una apropiată de sfârșitul perioadei de implementare a programului, totuși numărul de proiecte finalizate este destul de mare, respectiv 231 de proiecte finalizate până la finalul lunii martie față de 450 de contracte semnate. În cazul proiectelor ce au avut probleme în implementare a fost prelungită perioada prin acte adiționale.

Pentru a analiza distribuția în profil regional și pe domenii de specializare inteligentă a rezultatelor proiectelor, au fost utilizate informațiile extrase din baza MySMIS pentru proiectele contractate anterior lunii martie 2023. Au apărut astfel, unele **limitări**, care țin de faptul că indicatorii de program declarați la nivel de proiect sunt validați la finalizarea proiectelor, iar în baza MySMIS furnizată echipei de evaluare nu s-au regăsit informații complete pentru toate proiectele aflate în derulare. Validarea datelor folosite s-a realizat prin comparație cu informațiile cuprinse în Raportul Anual de Implementare POC din 2022 și în documentele de program consultate.

În ansamblu, **POC a răspuns nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice la nivel național, asigurând relevanța programului pentru contextul economic și al CDI din perioada 2014-2020**, în ciuda tendințelor negative înregistrate la nivelul indicatorilor relevanți privind evoluția și performanța sistemului de CDI. **Impactul intervențiilor a fost în general pozitiv**, iar investițiile realizate au contribuit în unele cazuri la stoparea declinului indicatorilor și în alte cazuri la menținerea sau creșterea ușoară a acestora.

Rezultatele obținute în urma actualei evaluări le-au confirmat, în bună măsură, pe cele obținute în exercițiile de evaluare anterioare din anul 2020, respectiv anul 2022, detaliind, în unele cazuri unele aspecte noi. Aceste rezultate au subliniat faptul că schimbarea preconizată la momentul proiectării programului s-a produs, în bună măsură, intervențiile fiind corect orientate către nevoile identificate. Considerăm că **efectele pozitive obținute ar fi fost mai importante dacă anumiți factori contextuali ar fi fost favorizanți** în mai mare măsură (intensitatea finanțării sistemului de CDI ar fi fost cea planificată, cadrul legislativ și instituțional ar fi fost mai stabil și mai predictibil, evoluțiile economice nu ar fi fost afectate negativ de criza COVID-19 și criza războiului din Ucraina).

Evoluția indicatorilor sectorului CDI, relaționați cu obiectivele intervențiilor în perioada 2014-2022, a pus în evidență tendințe generale fie de scădere pentru majoritatea dintre aceștia, fie de creștere nesemnificativă, cu anumite variații conjuncturale pe sub-perioade. Perioada 2014-2021 s-a caracterizat, în principal, printr-o creștere foarte mică (cu 0.09 puncte procentuale) a cheltuielilor private de CD, pe fondul unei subfinanțări cronice a sectorului public al CDI, a evoluțiilor negative a numărului de întreprinderi inovatoare și a numărului salariaților din aceste întreprinderi. În anul 2021, ponderea din PIB a cheltuielilor private de CD reprezenta doar 0.24% față de ținta asumată a României de 1% din PIB prin Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare și Inovare, pentru anul 2020, plasându-ne pe ultimul loc în Uniunea Europeană. Un factor contextual important care a frânat implementarea proiectelor și obținerea rezultatelor îl reprezintă efectele la nivel economic și social generate de pandemia COVID-19, dar și subfinanțarea cronică a sectorului.

Execuția efectivă a cheltuielilor din fondurile în profil regional este dezechilibrată, regiunea București-Ilfov contribuind cu aproape două treimi la realizarea cheltuielilor totale din activitatea de CD. Pe de altă parte, creșterile cele mai semnificative față de anul 2014 s-au înregistrat în regiunea Vest, iar cele mai mici în regiunea Nord-Est. Necesitatea implementării continue a activităților prevăzute în Program a fost fundamentată și de evoluțiile strategice la nivel național și european. Cadrul strategic la nivelul Uniunii Europene privind CDI urmărește viziunea de dezvoltare strategică pe termen lung, în principal, referitoare la consolidarea unei Aree Europene a Cercetării (ERA). La nivel național însă, adoptarea cu întârziere de un an a Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru perioada 2014-2020, precum și cu încă opt luni a Planului Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare pentru perioada 2015-2020 a influențat

UNIUNEA EUROPEANĂ

negativ și derularea intervențiilor din POC, întârziind demararea lor. Mai mult, cadrul instituțional existent în domeniul CDI se îndepărtează de caracterul său de guvernanta eficientă, dese schimbări instituționale generând disiparea răspunderii și întârzieri în adoptarea cadrului legislativ.

În ciuda modificărilor aduse legislației fiscale în sensul creșterii atractivității activităților de CDI, evaluarea relevă că este necesară modernizarea cadrului legislativ și instituțional pentru a fi mai bine adaptat obiectivelor strategice de creștere a capacităților științifice, o mai bună programare strategică și planificare, condiții favorabile și instrumente financiare suport pentru stimularea participării firmelor private la activitatea de CDI și pentru creșterea atractivității carierei de CDI.

În prezent, întârzierea cu aproape 2 ani a adoptării unui nou cadru strategic și a unui nou plan național de CDI, generează și pentru viitor disfuncționalități în accesarea fondurilor și în derularea programului viitor, deși noua strategie presupune un cadru nou de guvernanta mult mai adaptat noilor cerințe de competitivitate. Lipsește, însă, un calendar clar de implementare și nu sunt stabilite mecanisme de asigurare a respectării acestuia. Planificarea resurselor financiare și mai ales respectarea planificării este afectată de incertitudine și nepredictibilitate.

În ansamblu, **infrastructurile de cercetare din țara noastră au avut o tendință de dezvoltare** în perioada de implementare a POC 2014-2022 iar **numărul co-publicațiilor public-private și a co-publicațiilor științifice internaționale la un milion de locuitori a crescut**, Programul având o contribuție importantă din această perspectivă. Cu toate acestea, **România rămâne mult sub media europeană** în ceea ce privește evoluțiile înregistrate în perioada 2014-2021.

Intervențiile privind creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate s-au dovedit intervenții de succes, sprijinind angajarea de noi cercetători și creșterea numărului de cercetători care lucrează în infrastructuri îmbunătățite de cercetare. Implementarea proiectelor a contribuit la creșterea performanțelor beneficiarilor în: obținerea de produse, procese, tehnologii noi/îmbunătățite, realizarea de publicații și articole, îmbunătățirea colaborărilor C&D. Aceste efecte au condus la o îmbunătățire a transferului în economie/societate a rezultatelor de CD, precum și la efecte de propagare a cunoașterii către alte întreprinderi și organizații de CD. La nivelul sectoarelor/pietelor relevante/vizate de proiecte, intervențiile POC privind creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate au contribuit, alături de alți factori la fel de importanți, la emergența unor activități economice adiționale și la consolidarea sistemului CDI. De asemenea, intervențiile POC au produs un impact net pozitiv asupra competitivității organizațiilor de cercetare care au beneficiat de sprijin. Astfel, la nivelul întreprinderilor și institutelor de cercetare beneficiare, s-a înregistrat un efect net pozitiv al POC asupra cifrei de afaceri, profitului și numărului mediu de salariați. La nivel regional, intensitatea intervențiilor POC privind creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate a avut un efect direct asupra numărului de co-publicații științifice internaționale, cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare și a numărului persoanelor cu studii superioare angajate în știință și tehnologie. Cu privire la impactul general așteptat, suportul POC privind creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate a contribuit, a avut o contribuție importantă la îmbunătățirea competitivității interne și creșterii economice în domeniile proiectelor, respectiv la creșterea nivelurilor investițiilor publice și private CD în zonele vizate de proiecte.

Ținând cont de evoluția înregistrată în cadrul Orizont 2020 din punct de vedere al numărului de participări, respectiv proiecte eligibile, **gradul de participare a României la cercetarea europeană a crescut în perioada 2014-2023**, comparativ cu perioada 2007-2013. Deși, din perspectiva ratei de succes, **performanța României în cadrul programului Orizont 2020 se plasează sub media europeană**, cu aproximativ 2 puncte procentuale, **capacitatea solicitanților din România a crescut**. Dacă în anul 2021, doar 14% dintre proiectele eligibile primeau finanțare, în anul 2023 s-a constatat că 33% dintre proiectele eligibile au primit finanțare. De asemenea, se remarcă o creștere a valorii contribuției financiare a UE, comparativ cu analiza din raportul trecut.

Un factor important ce a determinat **creșterea participării românești la Programul Orizont 2020** este reprezentat de intervențiile finanțate prin POC. Această concluzie este confirmată și de analiza în profil regional, conform căreia, la nivel regional, intensitatea intervențiilor POC privind creșterea **participării**

UNIUNEA EUROPEANĂ

românești la Programul Orizont 2020 a avut un **efect direct** asupra numărului de participanți, cât și asupra finanțării primite în cadrul programului Orizont 2020.

Au fost identificate exemple care demonstrează că POC a contribuit la consolidarea capacității de CD a organizațiilor beneficiare. Cu sprijinul POC, au fost create centre suport care au dus la creșterea gradului de cunoaștere și de participare la programe europene. **Cu sprijinul cercetătorilor străini și cu ajutorul echipamentelor de ultimă generație achiziționate**, au fost create premisele necesare pentru **consolidarea capacității de CD** a organizațiilor beneficiare, dezvoltarea sau consolidarea parteneriatelor la nivel național sau internațional și dezvoltarea unor centre de excelență. Angajarea de tineri cercetători și implicarea acestora în noi proiecte de cercetare este un alt efect net al suportului POC dedicat creșterii participării românești la Programul Orizont 2020.

Totuși, **contribuția POC privind creșterea capacității de inovare este limitată**. Rezultatele analizei prezentului raport reiterează faptul că prioritățile de politică publică sunt stabilite pe termen lung, în timp ce schimbările în sectoarele competitive sunt frecvente și creează o presiune mare de inovare într-un termen scurt, în baza progresului tehnologic. Astfel, există riscul ca prioritățile de investiții să nu fie aliniate nevoilor în continuă schimbare ale acestor sectoare.

Intervențiile privind creșterea investițiilor private în CDI au avut **efecte pozitive asupra întreprinderilor cu activitate de CD**. Analiza contrafactuală indică un impact pozitiv asupra creșterii cheltuielilor private cu CDI, la un an de la intervenție (pe termen scurt). Însă pe termen mediu (la doi, trei, respectiv patru ani de la intervenție) efectul intervenției este negativ. Rezultatele se păstrează și în efectul cauzal eterogen pe categorii de firme: microîntreprinderi, firme din sectorul Servicii sau încadrate la domeniul de specializare inteligentă TIC, spațiu și securitate.

În ceea ce privește efectul intervențiilor POC asupra profitabilității firmelor sprijinite, analiza întreprinsă a indicat faptul că, **în cazul cifrei de afaceri, efectul este unul pozitiv și durabil**. Același tip de efect a fost obținut și pe diferite categorii de firme, considerând anul 2017 ca fiind an de pre-intervenție. Astfel se constată o creștere a cifrei de afaceri la doi, trei, respectiv patru ani de la intervenție pentru microîntreprinderi, pentru firme finanțate prin intervenția Proiect de tip C și pentru firmele încadrate pe domeniul de specializare inteligentă TIC, spațiu și securitate. În cazul firmelor cu pre-intervenția în 2019, un efect pozitiv asupra cifrei de afaceri s-a constatat pentru firmele mici, precum și pentru cele încadrate pe domeniul de specializare inteligentă TIC, spațiu și securitate.

Veniturile din exploatare au fost influențate în sensul creșterii în primii trei ani de la intervenție, inclusiv pe anumite categorii de firme. Pentru firmele cu pre-intervenția în 2017, categoriile de firme pentru care veniturile din exploatare au fost mai mari în rândul firmelor finanțate decât în rândul celor nefinanțate sunt: microîntreprinderi, firmele din Servicii și Industrie, cele din domeniul Tehnologiei informației și comunicațiilor, spațiu și securitate și firmele finanțate prin intervenția Proiect de tip C. Pentru firmele cu pre-intervenția în 2019, categoriile de firme cu efecte pozitive atât la un an, cât și la doi ani de la intervenție au fost: firmele mici și cele încadrate pe domeniul de specializare inteligentă TIC, spațiu și securitate.

Profitul net a înregistrat creșteri în primii doi ani de la intervenție, precum și în al patrulea an. Pe categorii de firme, rezultate pozitive s-au obținut pentru: firmele mici și microîntreprinderi, cele din Servicii și Industrie, firmele încadrate pe domeniul Tehnologiei informației și comunicațiilor, spațiu și securitate, firmele finanțate prin Proiecte de tip C (aceste efecte pozitive nu s-au realizat însă pentru fiecare an post-intervenție pentru fiecare din aceste categorii). Singura categorie pentru care efectul asupra profitului net a fost pozitiv în toți anii post-intervenție a fost sectorul Industrie. Pentru setul de firme cu pre-intervenția în anul 2019, categoriile de firme cu efecte pozitive asupra profitului net au fost: firmele mici, cele din Servicii precum și cele încadrate pe domeniul TIC, spațiu și securitate.

Numărul de angajați nu a crescut semnificativ ca urmare a intervențiilor POC (Programul Operațional Comun), și impactul lor a fost vizibil doar în primul an imediat după aplicarea acestora. Pe categorii de firme, rezultatele indică același efect în cazul firmelor din Servicii și Industrie, precum și a celor din domeniul TIC, spațiu și securitate. Pentru firmele care au avut anul 2019 ca an de pre-intervenție, categoriile de firme

UNIUNEA EUROPEANĂ

pentru care au existat efecte pozitive la nivelul numărului mediu de salariați au fost: firmele din Servicii, firmele din domeniul TIC, spațiu și securitate, Sănătate, dar și Eco-Nanotehnologie și materiale avansate. Rezultatele în profil regional au evidențiat faptul că intervențiile privind creșterea investițiilor private în CDI au condus la **creșterea cererii de mărci comerciale**, un indicator relevant de inovare în sectorul serviciilor, dar și a cheltuielilor brute interne pentru cercetare și dezvoltare (GERD), sectorul întreprinderilor comerciale.

În fapt, **deși modeste per total, creșterile cheltuielilor de capital s-au datorat aproape în exclusivitate intervențiilor programului**. Beneficiarii consideră că, în absența sprijinului oferit prin POC privind creșterea investițiilor private în CDI, implementarea activităților prevăzute în proiecte nu ar fi fost realizată deloc sau ar fi fost realizată parțial ori cu întârziere.

Analizând indicatorii de program se observă că intervențiile privind creșterea investițiilor private în CDI au contribuit semnificativ la creșterea numărului de noi cercetători în entitățile care beneficiază de sprijin, a numărului de întreprinderi noi sprijinite, cât și creșterea investițiilor private combinate cu sprijinul public pentru proiecte de inovare sau de CD, indicatori pentru care s-a depășit ținta pentru 2023. Efecte pozitive se remarcă și asupra creșterii cererilor de brevete rezultate din proiecte și a numărului de co-publicații științifice public-privat. În profil regional, se remarcă cu prioritate regiunea București-Ilfov cu o contribuție semnificativă la atingerea indicatorilor, iar în plan sectorial se distinge domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, spațiu și securitate cu ponderi importante pentru majoritatea indicatorilor. Deși intervențiile POC *privind creșterea investițiilor private în CDI* nu au avut ca scop susținerea evoluției numărului de salariați în rândul întreprinderilor care au primit intervențiile, s-a observat că Programul a stimulat pe termen scurt creșterea profitabilității întreprinderilor cu activitate de CD și a șanselor lor de supraviețuire în perioada 2018-2021.

În cazul *intervențiilor POC dedicate creșterii transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat*, analizând evoluțiile indicatorilor de program, se observă contribuții importante la atingerea țintelor prevăzute pentru anul 2023, **un impact foarte mare fiind observat asupra numărului de societăți care cooperează cu instituții de cercetare**, indicator pentru care ținta a fost cu mult depășită. De asemenea, **POC a contribuit pozitiv la creșterea numărului de societăți sprijinite sau care beneficiază de sprijin pentru introducerea de produse noi pe piață**. Proiectele au condus și la depunerea de noi cereri de brevete și la realizarea de co-publicații public privat.

Suportul POC a fost esențial în domeniul CDI în România, alocarea financiară pentru acest domeniu de la bugetul de stat fiind foarte mică. Aceasta a fost și cauza determinantă pentru implementarea unor proiecte de succes, în absența acestui program, activitățile dedicate cercetării ar fi fost neesențiale comparativ cu nevoile pieții, astfel ca organizațiile de CD, cât și firmele au putut beneficia de o finanțare de succes.

Analizând rețelele de colaborare dintre participanți, se observă faptul că **rețeaua de parteneriate s-a extins**, comparativ cu evaluările anterioare, în ceea ce privește numărul nodurilor. Însă numărul clusterelor (componentelor conexe) nu s-a redus, ilustrând în general o concentrare în jurul aceluiași organizații de cercetare și apariția unor firme noi care nu dezvoltă mai multe parteneriate simultan. Indicatorii care cuantifică conectivitatea rețelei nu prezintă variații semnificative ilustrând faptul că rețeaua nu a devenit mai eficientă din punct de vedere al transmiterii cunoașterii.

La nivelul sectoarelor/piețelor relevante/vizate de proiecte, suportul POC privind creșterea *transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat* a contribuit, alături de alți factori la fel de importanți, la creșterea numărului de firme inovatoare și a valorii adăugate a sectoarelor competitive sau cu potențial de creștere, precum și la îmbunătățirea distribuției teritoriale.

La nivel general, suportul POC privind creșterea *transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat* a contribuit, alături de alți factori la fel de importanți, la îmbunătățirea competitivității interne și creșterii economice în domeniile proiectelor, respectiv

UNIUNEA EUROPEANĂ

la creșterea nivelurilor investițiilor publice și private CD în zonele vizate de proiecte. În concluzie, suportul POC privind creșterea *transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat* reprezintă o cauză probabilă care a contribuit într-un mod necesar la îmbunătățirile observate.

Rezultatele analizei diferențe în diferențe în profil regional au evidențiat efecte directe ale intervențiilor POC dedicate *creșterii transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat* asupra numărului de co-publicații public-privat. Aceasta indică o mai bună integrare și schimb de cunoștințe și experiențe între cercetătorii din cele două sectoare, ceea ce contribuie la îmbunătățirea rezultatelor științifice și la avansarea inovării.

De asemenea, rezultatele analizei diferențe în diferențe în profil regional au evidențiat efecte pozitive ale intervențiilor POC dedicate mai multor obiective specifice asupra anumitor indicatori de rezultat. Astfel, s-a constatat faptul că **intensitatea cumulată a intervențiilor POC** privind creșterea capacității științifice în domeniile de specializare inteligentă și sănătate, privind creșterea participării românești la Programul Orizont 2020, privind creșterea investițiilor private în CDI sau privind creșterea transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat **a manifestat un efect direct asupra cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare**, în timp ce **intensitatea cumulată a intervențiilor POC** privind creșterea investițiilor private în CDI sau privind creșterea transferului de cunoștințe, de tehnologie și de personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat **și-a dovedit impactul asupra creșterii numărului de brevete**.

Efectele înregistrate au potențial de a fi durabile, organizațiile beneficiare propunându-și continuarea și constituirea de noi parteneriate, dezvoltarea de noi produse și servicii de CD, menținerea efectelor pozitive la nivelul firmelor sprijinite în ceea ce privește cifra de afaceri, diversificarea producției, creșterea competitivității și a investiției private în CD. **Durabilitatea efectelor trebuie sprijinită de politicile și programele viitoare** de suport a parteneriatului între cercetare și industrie, de predictibilitatea finanțării, de stabilitatea și predictibilitatea cadrului legal, instituțional și fiscal, dar și de unele evoluții globale precum avansarea digitalizării și tehnologizării.

În ceea ce privește mecanismele, cei mai importanți factori specifici care au sprijinit manifestarea efectelor sunt: nivelul finanțării și durata implementării proiectelor, precum și calendarul de rambursare a plăților, deși acesta a ridicat dificultăți firmelor. În schimb, mecanismele care au afectat efectele sunt: durata mare de la contractare la implementarea efectivă a proiectelor, procedurile de raportare și monitorizare, documentele însoțitoare solicitate și indicatorii așteptați prin proiecte (inconsistențe în modalitatea de calcul pe durata implementării) și durata și birocrăția asociate procedurilor de achiziții.

Constatările evaluării au condus la formularea unor **recomandări direcționate în special către Autoritatea de Management a Programului**, precum și către alte instituții din sistemul de management al fondurilor europene (organisme intermediare, alte departamente din cadrul Ministerului Integrării și Proiectelor Europene), precum și către **Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării**.

Pentru succesul intervențiilor viitoare, este esențială **consolidarea cadrului legislativ și instituțional** pentru fi mai bine adaptat obiectivelor strategice de creștere a capacităților științifice, pentru a asigura **o mai bună programare strategică și planificare a resurselor financiare**, condiții favorabile și instrumente financiare suport pentru stimularea participării firmelor private la activitatea de CDI și pentru creșterea atractivității carierei de CDI.

Succesul Programului și al intervențiilor finanțate în domeniul CDI este influențat de o manieră semnificativă de contextul legislativ și instituțional în cadrul căruia acesta este implementat. Astfel, evaluările au evidențiat necesitatea re-proiectării cadrului legislativ, care să fie mai bine adaptat obiectivelor strategice, respectiv să sprijine implementarea principiilor unei "Științe deschise", demers absolut necesar

UNIUNEA EUROPEANĂ

pentru participarea României la crearea spațiului european de cercetare (ERA). Cadrul legislativ trebuie să fie transparent, predictibil și ușor de implementat. De asemenea, este necesară revizuirea cadrului instituțional pentru a fi stabilită o guvernare care să asigure condițiile necesare dezvoltării domeniului CDI.

Evaluările au semnalat faptul că este necesară **continuarea alocărilor** pentru intervențiile ce vizează **creșterea capacităților CDI** în vederea atingerii masei critice necesară performanței, sprijinirea conectării unui număr cât mai mare de organizații CD la rețele naționale și internaționale de CD, literatură științifică și baze de date internaționale, **continuarea alocărilor financiare** pentru intervențiile ce vizează **creșterea participării românești în Programul Orizont 2020**, în vederea consolidării capacității de cercetare și a creșterii excelenței în sinergie cu acțiunile programelor europene din perioada următoare de programare (i.e. Orizont Europa), continuarea implementării unor programe care să stimuleze **creșterea investițiilor private în CDI**, cu accent pe adaptarea acestor intervenții la evoluțiile economice și evitând accentuarea inegalităților existente între regiunile de dezvoltare, precum și continuarea implementării unor programe care să stimuleze **stabilirea și dezvoltarea relațiilor de colaborare între organizații de cercetare și întreprinderi în vederea transferului de cunoștințe, tehnologie și personal CDI**, cu accent pe adaptarea acestor intervenții la evoluțiile economice, dar și pe sprijinirea difuzării cunoașterii și la nivelul regiunilor mai puțin dezvoltate și **stimularea atragerii în parteneriate a firmelor mici care sunt foarte dinamice** și cu potențial de a exploata diferite nișe de piață.

Totodată, se recomandă sporirea intensității finanțării pentru domeniul CDI cu scopul de a consolida și stimula evoluțiile moderat favorabile din sectorul privat și de a sprijini ameliorarea evoluțiilor din sectorul public, **asigurarea stabilității cadrului legislativ și instituțional relevant** pentru obiectivele strategice asumate, astfel încât implementarea proiectelor să fie predictibilă și **asigurarea resurselor umane specializate pentru domeniile de specializare inteligentă**, precum și **asigurarea surselor de finanțare necesare pentru actualizarea competențelor** și specializarea avansată a cercetătorilor care lucrează cu infrastructurile dezvoltate.

Recomandările de îmbunătățire a strategiei de implementare POC vizează, în principal, reducerea perioadelor de evaluare și contractare a proiectelor astfel încât implementarea acestora să se realizeze cât mai aproape de momentul realizării cererilor de finanțare. De asemenea, se recomandă asigurarea resurselor financiare și umane necesare evaluării și contractării de o manieră continuă și predictibilă, eficientizarea circuitelor instituționale și asigurarea resurselor umane, inclusiv a evaluatorilor specializați, creșterea duratei maxime de implementare a proiectelor pentru a permite atingerea obiectivelor propuse, intensificarea comunicării între organismele de finanțare și organizațiile beneficiare, intensificarea sesiunilor de informare și consiliere destinate beneficiarilor care derulează achiziții publice. Tot ca și recomandare de îmbunătățire a strategiei de implementare este și creșterea stabilității instituționale și a predictibilității deschiderii competițiilor și a termenelor de evaluare – contractare – rambursare.

Recomandările de îmbunătățire a procedurilor de monitorizare vizează reducerea birocrăției, simplificarea documentelor însoțitoare solicitate, îmbunătățirea platformei MySMIS și utilizarea ei pentru a facilita comunicarea dintre beneficiarii programelor și persoanele care efectuează monitorizarea tehnică și financiară, îmbunătățirea funcțiilor platformei MySMIS, a accesibilității informațiilor, a mecanismelor de validare a informațiilor și de efectuare de corelații logice între acestea pot eficientiza procesul de monitorizare, completarea rapoartelor trimestriale de monitorizare a OI Cercetare cu aspecte privind durata de la depunerea cererilor de finanțare până la contractarea proiectelor, precum și duratele de prelungire a perioadelor de implementare a proiectelor, reducerea numărului de clarificări solicitate pentru cererile de rambursare, evitarea schimbării regulilor pe durata implementării proiectelor sau chiar între depunerea proiectelor și contractare, simplificarea modului de raportare al activităților.

Recomandări de îmbunătățire a circuitului financiar al proiectelor vizează, în principal, eficientizarea procesului de rambursare/decontare a plăților către beneficiari și a comunicării cu beneficiarii în privința eligibilității cheltuielilor, simplificarea cadrului legal de achiziții pentru IMM-uri, reducerea numărului de

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

clarificări solicitate și a timpilor de procesare a acestora. Tot din perspectiva financiară, se recomandă efectuarea unor analize de piață în vederea instituirii unor instrumente financiare sau a consolidării celor existente la nivel regional, cu scopul de a facilita accesul organizațiilor beneficiare la proiecte cu finanțare europeană, cu precădere a IMM-urilor și de a consolida capacitatea beneficiarilor, astfel încât să existe un număr cât mai mare de proiecte depuse în cadrul programului operațional. Nu în ultimul rând, facilitarea accesului la credite bancare pentru susținerea cofinanțării și acordarea de facilități fiscale firmelor care fac cercetare-dezvoltare ar putea contribui la o mai bună derulare a unor astfel de proiecte.